

میزووی سالنامه و روزمیری کردی

○
نافیع کاکه

به شی به که م

کردووه که وا چون شه وو روز به دووای به کتردا دین و شه و بو
خه و تن و حه سانه وه روزیش بو به دووای خوراک گه ران ،
گورانی دوخی ناو وه و او ساردی و گه رمی و برسی و تینوویه تی
کاری کردوته سه ر کوچ کردنی به ره و شوینه واریکی گونجاوتر
بوی ، له دایک بوونی منال و گه شه کردنی پیربوونی لاهه کان و
مردنی پیره کان پیویستی به ماوه یک هه یه . به تیپه ربوونی
هه زاران سال و گورانکاری پله به پله ی کومه له
سه ره تایی به کانی مروف و گورانی چاخه کانی به ردینی و
راوه شکاری بو چاخه کانی کشتورکالی و جیگر بوونی مروف له
ده و رو به ریکدا پیداویستی مروفی پتر کرد بو ناسینی کات
سه باره ت به چونیته تی ناو و هه و او ودرزی چاندن ، دووا به
دووای په یدابوونی بازرگانیش نه و پیداویسته ی پترکرد^۱ نه و
به لگانه ی یارمه تی نه وه دهن که وا مروفی کون هه ولی ناسینی
کات و سال ژمیری داوه بریتین له و ناسه واره دوزراوانه ی

مروف له ناخه وه پیداویستی به کی هه لکرتووه بو
پیشوازی شادمانی و نه یتوانیوه به رگری لی بکات
به وه پیوانه کردنی کاتی داهیناوه به دوزینه وه ی
سالنامه و روزانی خوی به خشیوه بو حه سانه وه و
روزانیکیش بو جه ژنه کانی^۲

هه ر له کونه وه مروف پیداویستی ژیان وای لی کردووه هه ولی
دانانی ناماژو هویه کانی ناسینه وه ی نه و ماوه کاتی به ی تیایدا
ژیاوه بدات ، ده رباره ی خولانه وه ی چه رخه به کی ته و او ی سال
له کاتیکی دیاری کراوی ده ست پی کردنی چه رخه که تا کو
گه رانه وه ی بو سه ر بارو دوخیکی وه کو نه و کاته ی تیایدا
دهستی پی کردووه که واسه ره تایی که ی بیت و کوتایی به که ی
چون بیت . له سه ره تادا زور به ساده یی ههستی به بوونی کات

دیرین ، هندی ناسه وار دوزراوه ته وه وا دهگه یه نن مروف له چاخی سه هولینه وه هه ولی ناسین و تومارکردنی سال ژمیری داوه ، بو نمونه له (مالنا) دهگه ویته سه ر پووباری (نهنگارا) دهسکه گوزیهک دوزراوه ته وه له که لبه ی فیلی ماموس دروست کراوه نه خشی ریزه کانی هیل هیلکه شهیتانوکهی لی هه لکه ندراوه که ژماره ی هیله کان نه وه نده ی ژماره ی روزه کانی ساله $365 = 122 + 243$ شایانی ووتنه ژماره ی یه که میان نه و ماوه یه ی ساله که وا بزنه کیوی زاوو زی تیادا دهکات و نیستاش راوچی یه کان و بزنه کیوی وانه کانی بسته ی باکور به و جوړه سال ژمیری دهکن ، هه روه ها له (میزین) که دهگه ویته نزیک شاری (چیرنیکوف) هندی بازنه دوز رانه ته وه هه ر له که لبه ی فیلی ماموس نه وه نده هیل هیل که ندراویان له سه ره که کوپان دهگه ویته وه نه وه نده ی ژماره ی روزه کانی مانگی هه یقیان لی دهرده چیت . شایانی باسه نه و ناو چانه له یه کیه تی سوقیه تن¹³ دیسان له نینگلته ره کومه له به ردی ریزکراوی (ستون هینگ) هه یه باوه پروایه نه و به رانه سال - ژمیریکه ته نها بو روثیک نه و روزه ش (22) ی یونیه یه (ته مموز) که وا دریزترین روزه ی ساله وهرگه رانی هاوینی بهر (4000) سال له مه و به ره ، نه وه ی گرنگه ریزکردنی به رده کان پروپان له خور هه لاته¹⁴ هه روه ها گه لانی مایاش کاتی خوی روزه ژمیری هه تاویان به کار هیناوه و میژوویان له سه ر تاته به ردیکی نیمچه ستوونی تومار کردوه¹⁵ نه و باسانه نه وه دهسه لمین که وا هه ر له زووه وه مروف سال ژمیری هه تاوی به کارهیناوه .

بابلی یه کانیش هه ر له زووه وه هه یقیان بو زانینی هکات به کارهیناوه و گرنگی یان داوه به زانیاری یه ناسمانی یه کان و دابه شکردنی ناسمان بو دووازه (12) به شی بازنه یی و به هه ر به شیکیش ووتراوه (که لو) هه ر که لو هه ل که لوه ش له کومه له نه ستیره یه ک پیکهاتوه ، گوايه هه ر جاره ی خور ده چیته یه کیک له و به شان ه که وا لایان و ابو خور ده خولیته وه و زهوی وه ستاوه¹⁶ بابلی یه کان هه یقیان زور لا گرنگ بووه سال ژمیری و روزه ژمیریان پی کردوه بو یه ش مانگیان کردوته چوار (4) هه فته چونکه له و ماوه یه دا هه یف به چوار (4) قوناغ دا دهروات تاکو هه موو پرووه کانی به دهر دهگه ویت و وون ده بیته وه *¹⁷

میسری یه کونه کانیش سالنامه ی هه تاویان به کار هیناوه و تیپینی نه وه یان کردبو که وا هه مو سالیک له یه ک کاتدا لافاوی پووباری (نیل) هه ل دهستا کاتیک بوو که وا کومه له نه ستیره ی (شوعه ری) پیش هه لاتنی خور به دیار دهگه وت و نه و روزه یان کردبووه سه ری سال که ریکه وت بووه له گه ل روزه ی (نه وروز) ی نیمه و به و دووایی یه له ویدا به جه ژنی (تس النسیم) ده ناسرا *¹⁸ له ناسه واره کانی نه و وولاته له بنمیجی گورستانه کان دوزراوه ته وه که وا شوینی نه ستیره ی (شوعه ری) یان تیا کراوه له گه ل پروانگی ته وه رده کانی نه و کومه له نه ستیره یه *¹⁹ هندی زاناش له سه ر نه و رایه - که وا کونترین میژووی سالنامه میسری یه کان توماریان کر- ووه به ر له (4241) سال پیش زاین *²⁰

پیش دهست نیشانکردنی میژوویه کی دیاری کراو له ی بازده میژووی پرووداوه کانیاں به خولی یاری یه کانی نوله میپک :
 دیاری دهکرد ، گوايه هه ر قه ل (Hercule) دامه زینه ری نه و یاریانه یه خوله ریکه کانی له سالی (776) ی پیش زاین را ددستی پی کردوه هه ر چوار (4) سال جاریک . کاتی دبو که خور به ریزترین راده ی دا دبووه هه یقیش له ته و او بوونی پرووه کانی دا نه وه ش کاتی کوتایی مانگی (یونیه) بووه واته (ته مموز) و تاکو نیوه ی یه که می مانگی (یولیو) واته (نا) ده ی خایاند (یاری یه کانی نوله میپک رولیکی گرنگیان هه بو نه سه رده می کوندا به راده یه کی وا به کاریان ده هینا بو دیاری کردنی میژو ، گوزاره ی نوله میپاد (olympiad) به و اتای ماوه ی چوار (4) سال دیت که نه وه ش ماوه ی نیوان دوو (2) خولی یاری یه که یه بو نمونه - له سالی دووه می دووای خولی نوله میپ (140) سه دو چله م دا شه ر هه لگیرسا - میژوناسی سه قلیه یی (تیمیه - Timee) نه و سیسته مه ی خسته ناو سالنامه وه که له خولی نوله میپکی (100) سه ده م را ددستی پی کرد واته (400) سال دووای یه که مین خولی نوله میپک سالی 776 پیش زاین به ریکی ددستی پی کردو هه ر چوار ساله جاریک نه و خوله ده به سترا *

عاره به کانی سه رده می کویردودریش بو میژوو ژمیری دهست نیشان کردنی پرووداوه کانیاں به کارهیناوه و دکو دروست کردنی (که عبه) له (1820) پ . ز دا حه زرده تی نیبراهیمی خه لیل

-روستی کرد ، دووای کون بوونی نه و میژووه رووداوی بووخانی نه ستیلکی (مه ژهب) یان به کار دهینا که له (120) ز بووخا ، دووای رووداوه که ی (نه برهه) و هیرشه که ی بوسه (که عبه) نه نجا سالی فیلیان به کار هینا بو میژوو ژمیری هودش له سالی (571) زایینی بو که ده لیز پیغه مبه (د.خ) له سالی له دایک بووه . یان به کارهینانی سالی چاککردنه وهی که عبه) که سالی (605) ی زایینی بوو * ¹²⁾

ه کورده واریش دا میژوو ژمیری به و شیوه به کار هاتووه ه گویره ی رووداویکی گه وره ، نیستاش هندی که س نه وجوره سارژمیری به به کارده هینن به تایه تی به سالا چووه کان که وا سیروویاری ده که ن به گویره ی گرانی گه وره یان شهری عروس و سه فەر به رلک بو نمونه (20 سال بهر له سه فەر به رلک یان (10) سال دووای سه فەر به رلک له فلانه ناوایی دا کوچمان کرده فلانه -وایی . گرانی گه وره نه و کارده ساته بوو که دووای قه تلوعامی ساعه باسی سه فهوی له وولاتی موکریان له سالی 1018 کوچی 1609 زایینی * کردی و خه لکیکی زور له ناو چون و زوریش دهر به دهر بوون و نه هاتی و برسی به تی رووی له و ناوه کردبوو کاری کردبووه سه هاوسی کانی نه و وولاته ش که هه رکیز له بیر میروو نه حیته وده . یاخود شهری عروسی یان سه فەر به رلک چون نه بیته حالیکی دیاری کراوی میژوو ژمیری که وا کوردستان بووه نه یانی شهری سی سووپای گه وره ی تورکو و روسو بینکیرو خاردانی نه مانیا بو هیمدادی تورکه عوسمانی به کار * له سالی 1333 ک / 1914 ی زایینی و هه لگیرسانی شهری به که م که وا شهری لای کورد بیووه گوی مه یدان و سه فەر به رلکیش ماای به گیری گشتی ده گریته وه له و روزانه وه تیکه لی زمانی کوردی بووه *

گه راندنه وهی میژووی سالنامه یان میژوو ژمیری بو رووداویک شتیکی بیژه بی به هه ر گه له به گویره ی رووداوه کانی خوی میژوو ژمیری ده کات ، (به لام میژووی سالنامه بهر له هه رچی بریتی به له میژووی به ره و پیش چوونی ووردی به که ی * ¹³⁾

نه و سالنامه ی که وا هه ر له کونه وه میژوو ژمیری پی ده کرا زور هه ولیان بو درابو به ووردی میژوو ژمیری بکات له هه موو سالنامه کاندایه ماوه به کی کورت دا هه ست به بوونی هه له ی نه کراوه به لام تاکو ماوه ی دریزتری بخایاند بایه پتر هه له ی لی

به دیار ده که وت بویه گه لی جار ده ستکاریان کردووه و وردیان پتر کردووه .

سالنامه ی هه تاوی میسری به کونه کان کونترین سالنامه به که وا (12) مانگ بوو که (360) روزه هه ستیان به وه کردبوو که هه موو سالیک سالنامه که یان (5) روزه له کورتی ده دات بویه هه موو سالیک هه ر له خویانه وه (5) روزه یان ده خسته سه روه له سالی (238) پ . ز به تلیموسی سی به م بو هه ر چوار (4) سال روزه کی تریشی زیاد کرد بو گیرانه وهی 1/4 روزه بو هه ر سالیک نه وه دووای نه وهی هه ستیان کرد به زیاد کردنی (5) روزه هیشتا ساله که یان ته واو نابیت ، به وه وه سال بووه (365) روزه به چوار (4) سال جاریک ده بووه (366) روزه * ¹⁴⁾ له سه ر نه و بنچینه به دا سالنامه ی یولیوسی دانرا که وا بهر له فه زمانه وایی یولیوسی قه یسه ر له رومادا سالنامه که یان بی که م و کور نه بوو سه باره ت به پیداویستی به کانی فه زمانه وایی و بامیاری و کارگیری بویه یولیوس قه یسه ر به یارمه تی فه له ک شوناسی گریکی سوسیجینس سالنامه به کی ریکخت نه وه ک وه کو میسری به کان (5) روزه له خویانه وه زیاد بکه ن به لکو ساله که خوی (365) روزه بیت و له سه ر بریاری قه یسه ر دانرا . هه ر چوار (4) سال سالیک (366) روزه بیت واته پر بیت وه له به که م (1) روزه مانگی ینایر (کانوونی دووهم) ی سالی (45) پ . ز ده ست به به کارهینانی سالنامه ی یولیوسی کرا * ¹⁵⁾ سالی پریشته نه و ساله به که ره نووسه کانی دابه شی چوار (4) بکریت و ژماره به کی ته واو دهر بجیت * ¹⁶⁾ دووای ماوه به که له سالی (325) ی زایینی له شاری (نیکیا) کوریکیان به ست بو بلاو کردنه وهی نه و سالنامه به به وولاتانی مه سیحی دا ، به لام دووای به سه رچوونی نه و ماوه به دهر که وت که وا سالنامه ی یولیوسی به پی ی بیویست وورد نیه له دیاری کردنی جه ژنه کانی نایینی و زرگاریدا هه له ی پیشان ده دا بویه له سالی (1582) زایینی پایای رومانی گریکوری هه شته م لیژنه به کی بیکه وه نا بو ناماده کردنی سالنامه به کی نوی و له نه جامدا به یارمه تی به ناوبانگترین زانایانی نیتالیا پروژده به که ناماده کرا به وجوره ده (10) روزه یان سال هینایه پیشه وه که له کورتی دابوو به وهی هه ر (128) سال روزه که کورتی ده دا * ¹⁷⁾ نه و سالنامه به ش به سالنامه ی گریگوری ناسرا یان زایینی پی ده لین .

عه ره به کانی سه رده می گویره وه ریش سالنامه ی هه یقیان به کار

دههینا نه و ههش به سئ (3) سال مانگیك به ره و پیش دههات له ماوه یه کی دریزدا ههستیان کرد که وا سالنامه که بیان له به هاره وه به ره و زستان دیت و (ربیع الاول) و (ربیع الاخر) که دوو مانگی به هارین به تیپه بونوی کات ده که وتنه وهرزی زستان و وهرزه کانی تر سه بارهت به وه وه به دیاری کردنی کاتیکی جیگر بو چه ج کردن که هه موو سالیك ده بوایه له یه کات بیت پیوستیان به وه بوو سالنامه که یان رابگرن بویه به سئ (3) سال یه ک (1) مانگیان زیاد ده کرد به وه وه سالی سی یه میان ده بووه سیزده (13) مانگی که هر ده (10) بوژ بو سالیك ، دووای هاتنی ئایینی ئیسلام نه و راکرتنه یاساغ کرا له لایه ن پیغه مبه ر (د.خ) که له ووتاری بوژی (9) ی ذی الحجة) به رامبه ر موسلمانه کان و باسی نه و دوو (2) نایه ته ی بو کردن که وا بو نه و مه به سته هاتنه خواره وه : -

1- ان عدة الشهور عند الله اثنا عشر شهراً في كتاب الله يوم خلق السموات والارض ومنها اربعة حرم ذلك الدين القيم فلا تظلموا فيهن انفسكم * (21)

2- انما النسئ زيادة في الكفر يضل به الذين كفروا يحلون عاماً ويحرمونه عاماً ليواطئوا عدة ما حرم الله فيحلوا ما حرم الله زين لهم سوء اعمالهم والله لا يهدى القوم الكافرين * (22) .
واته له لایه ن خوداوه مانگه کان ژماره یان دووانزه یه (12) و که مکردن و زیاد کردنیان یاساغه .

بو که راندنه وه ی میژوو دووای ئیسلامه تیش هر به گویره ی بووداوه کانیان دیاریان ده کرد ، به لام دووای کوچی پیغه مبه ر (د.خ) له مه که وه بو مه دینه سالی کوچ کردنیان به کارده هینا که به سالی یه که می کوچیان ده ووت سالی (الاذن بالهجرة) وه سالی دووه می کوچی به سالی (الامر بالقتال) وه سالی (الزلزل) بو سالی پینجه م و سالی (البراءة) بو سالی نویم و سالی (الوداع) * (23) بو سالی ده یه می کوچی که وا پیغه مبه ر (د.خ) له و ساله دا کوچی دووایی کرد ئیدی نه واته هیجیان نه بوونه خالیکی دیاری کراو بو که راندنه وه ی میژوو به ته وای به و شیوه یه مایه وه تا سه رده می خه لیفایه ته عومهری کورپی خه تاب بریاری له سه ر نه وه دا سالنامه که بیان بگه ریننه وه بو بووداویکی موسلمانن بویه هه نیک له یاوه ره کانی پیغه مبه ر (د.خ) ویستووایانه روژی له دایک بونوی پیغه مبه ر (د.خ) بکه نه سه ره تای ده ست بهی کردن به لام عه لی کورپی نه بو تالیب بوژی

کوچ کردنی له مه که وه بو مه دینه په سندن کردو هه موو که و به سه ر نه و پایه چونکه بوژی کوچ کردن بوژیکی زور پیرونی پرشه نگداره له میژووی موسلماننیه ته دا ، بوژی کوچ کردنی بوژی دووشه ممه بووه به بی گومان که پیغه مبه ر (د.خ) دووشه ممه دا نیوه بووی (8 / ی ربیع الاول) که پشتوت مه دینه ی و نه و به روا ره ش به رامبه ره له گه ل (20) سنیتمبه ری (تشرین الاول) / 622 ی زایینی * (24)

وه جگه له و سالنامه نه ی باسما ن کردن که لی سالنامه ی تریش هه ن وه کو سالنامه ی قبیته له سه ر بنجینه ی سالنامه ی میسر کون دانراوه ، سالنامه ی فارسی که سالنامه ی په زیدی گوردی شه هریار بووداوه فرمانره وای ساسانیه کان سالنامه ی جه لاله فارسی که هی سولتانی خوراسانی جه لاله ددین مالک بو که عومهری خه یام و جه ند زانایه کی تر پیکیان خستبوو سالنامه ی شوپشی فه رانسه یی وه گه لیک سالنامه ی تریش به گویره ی هه ر که له وه ره فرمانره و او ئاینیک هه یه * (25)

که راندنه وه ی میژووی هه ر سالنامه یه ک پیوسته سالیکی دیاری کراو بیت و په یوه ندی ئایینی یان میژووی له گه ل نه و که له هه بیت که به کاری ده هینیت .

سالنامه به گویره ی ژماردنی بوژه کانی سی جو ره سالنامه ی هه تاوی ، سالنامه ی هه یفی و سالنامه ی هه یفو هه تاوی ده رباره ی سالنامه ی کوردیش سه ری سالی له بوژی نه و روزنه ده ست بهی ده کات * (26) که شه وو بوژ به رامبه رن واته وه رگه رانی به هاری * (27) وه له به ر نه وه ی ئیمرو نه و بووه به گویره ی سالی زایینی دیاری ده کریت له « 21 ، ی ئازاردان وه رگه رانی به هاری که وا روژی یه که می سالی کوردی یه تاکو « 20 ، ی ئازاری سالیکی تر ، بویه له ژماردنی بوژه کانی و سالی ناته و اوو سالی پر په یروه ی سالی زایینی ده کات و (385 1/4) روژه وه سالی پریشی به چوار سال جاریک (386) روژه . ده رباره ی که راندنه وه ی میژووی سه ره تای ده ست بهی کردنی سالنامه ی کوردی سالیکی بو دیاری نه کراوه وه له لایه ن هیچ کورپیکیشه وه بریاری له سه ر نه دراوه ، بویه نه و سالنامه یه تاکو ئیست ریگه یه کی نه گرتوو به بویه کار هینانی ، به لام به شیوه یه کی ئاسایی سه ره تای ده ست بهی کردنی سالنامه ی کوردی ده گه ریننه وه بو دوو دیارده * (28) که وا دامه زراندنی ده وه له ته مادی و له دایک بوونی زه رده شته . میژووی دامه زراندنی

دهوله تي مادي دهگه پښتووه بو نيوهي په كمي سدهي
 حه و ته مي پيش زاييني (650) پ . ز * هـ روهـ ها له و هـ ش
 راستر دهگه پښتووه بو سالاني (620-610) پ . ز * هـ روهـ ش
 له گه ل نه وه دهگونجيت كه دهوله تي مادي له سالي (612) پ . ز
 دامه زرابي * (1)

وه ميژووي له دايك بووني زهردهشت دهگه پښتووه بو نيوهي
 په كمي سدهي حه و ته مي پيش زايين * هـ روهـ ها
 زهردهشت له سالي (583) ي پ . ز له ته مه ني (70-77) ساليده له
 سر هليگانه كاني په رستگاي به لځ كوژاوه * بويه 70 + 583
 = 653 يان 77 + 583 = 660 ي پ . ز نه وه دهگه په نيټ كه واله
 نيوان سالاني (660-653) پ . ز له دايك بووني وه نه گه ر له و
 نيوانه ش نه بښت نه وه بي گومان ده بښت له (653) ي پ . ز له دايك
 بووني . به كوژدنه و هي ميژووي پ . ز له گه ل ميژووي سالي
 زاييني نه و دوو هاوگيشه مان دهست دهگه وښت

612 پ . ز + 1983 ز = 2595 كوردي مادي 663 پ . ز +
 1983 ز = 2646 كوردي زهردهشتي

جگه له و هي نه و دوو سالي ده رچوونه ، له په كتره وه نزيكن
 په پوه نديشيان به په كه وه هـ پـ هـ ، چونكه زهردهشت له
 له له مروه وي دهوله تي مادي له دايك بووه * هـ روهـ ها
 له لږ ياندا بووه كه دهوله تي مادي دامه زرابو نايينه كشي له و
 ولاته دا بلا بووه ته وه * (2)

جا بو سالنامه په كي ريك ناپيت به ناره زووي هـ رگهـ سـ په ك له و
 دوو سالي سره وه به كار بښت وه نه گه ر بو ميژووي دهوله تي مادي
 به نزيكي (700) سال دانرا * هـ روهـ ها به هـ مان شيوه بو ميژووي
 زهردهشتي شتيش داده نريت بويه نه گه ر په نزيكي (400) سال دانرا
 ده بښت ناوي مادي زهردهشتي له گه ل به رين يان هپچي له گه ل
 نه لږين ته نها سالي كوردي بو به كار هيناني سالنامه په كي
 ديارى كراو وه به كار هيناني 700 پ . ز + 1983 ز = 2683 ي
 كوردي ساليكي به جى په بو سالنامه په كي ريك هـ روهـ كوله
 هـ ندى چاپكراوى كوردي و پوژ ژميره كوردي په كاندا به كار
 هاتووه . وه سالي كوردي له روژي نه و روژيا دهست
 هـ دهـ كات * (34) كه نه و روژه ش پوژي په كمي مانتى
 نه و روژي په * (3) كه ده كاته (1-1) ي سالي كوردي .

سال ژميري به هوي سوږانه و هي زهوي په به دهوري خورو

خولانه و هي به دهوري خويداو سوږانه و هي هـ يفـ بهـ دهـ وري
 زهوي په وه وه كو كاتژميريكي گه و ره كه زهوي ميله بچووكه كه ي
 بښت وه هـ يفـ شـ ميله گه و ره كه ي تا زهوي جاريك له دهوري خور
 ده سوږپښتووه هـ يفـ (12) جار له دهوري زهوي ده سوږپښتووه و
 پوژيش په كه په كي پيوانه يي بښت (پوژي په كه په كي گشتي په
 له وه ده ركه و تنى خور له ناسوږا ديارى ده كريت و به په كه په كي
 كاتي دريژ داده نريت) * بويه و مه به سته له و هـ رگهـ پـ اني
 به هاريي كه شه و پوژي به رامبه رن * (3) دهست ده كه ين به سال
 ژميري تاكو دوو باره دهگه پښتووه وه رگه پاني به هاري په كي تر ،
 وه رگه پانيش كاتيگه گوشه ي ليداني تيشكي خور له سر هيلي
 ناسويي كوي زهوي په كسان ده بښت واته تيشكي خور ستون
 ده بښت له سر هيلي په كساني نه وه ش ته نها ماوه ي شه و و
 پوژيگه ، وه رگه پاني به هاري له « 21 » ي نازاردا په كه و
 پوژي نه و روژه . شـ شـ « 8 » مانگ دوواي وه رگه پاني
 به هاريي نه جا وه رگه پاني پاييزي په له « 21 » ي نه ليلو دا وه
 به ماوه كاتي نيوان دوو وه رگه پاني به هاريي ده و نريت سال ،
 (سال به وه ده پوريت خور له نيعتيدالي په بيبي دا تي په ري
 كرد كه به (24199 . 365) پوژي شه مسي به شيوه په كي ته قريبي
 دهست نيشان ده كريت) * (4) واته سال بښت په له
 سوږانه و هي زهوي به دهوري خوردا له پوژي وه رگه پاني
 به هاريي پا « 21 » ي نازار تاكو دهگه پښتووه وه رگه پاني
 به هاريي تر له « 21 » ي نازاردا نه و سوږانه و په ش (1/4 365)
 پوژ ده خايه نيت ياخود (365) پوژو (5) كاتژميرو (4) خوله گه و
 (40-) چركه * (4)

كه واته له و ماوه په شدا زهوي (1/4 365) جار به دهوري خويدا
 خول ده خوات و خوري لي هل ديت ، وه له و ماوه سوږانه و په يدا
 خور (12) به شي په كسان ده بښت (كه جاران باوه و ابو زهوي
 وه ستاووه خور ده سوږپښتووه) كه بريتي په له جفزيكي خه يالي
 دابه شكراو بو (12) بيرو (berou) كه په كه په كي (30)
 په كه په كي * (4) وينه ي په كم . وه په هـ ر به شيكيان وتووه كه لو
 (برج) كه هـ ر په كه يان له كومه له نه ستيره په ك پيكهاتووه و
 شيوه ي چند شتيكيان دروست كردووه و ناوي نه و شته يان
 لي نراوه كه كومه له نه ستيره كاني به گوپره ي هـ لكهـ و تنيان
 دروستيان كردووه . نه ستيره ناسه كاني كون نه و (12) كه لوه يان
 به سهـ ر (4) توخمي (خاك . با . ناو . ناگر) دا به شكر دووه و هـ ر

(3) که لویان داوه به یه کیک له و توخمانه به و شیوه په : -

- ا - که لوی ناوی که میجازیان ساردو ته ره - قرژال ، دوویشک ، نه هه نک ، ب - که لوی ناگری که گرم و وشکن - شهک ، شیر ، که وان . ج - که لوی بای که گرم و تهرن - جمک ، ترازوو ، دولچه .
د - که لوی خاکی که ساردو وشکن - گا ، فه ریک ، گیسک * (44) .

یه که م : - که لوش که لوی شه که کاتی یه که م روژ خورده چپته نه و که لوه بریتی یه له و هرگه پرانی به هاری « 21 » ی نازارو جه ژنی نه و روژ له که لوی شه که وه شه شیان (6) یه که له دووای یه که ده که ونه باکوری هیل یه کسان یه وه که نه وانن . - شهک - گا - جمک - قرژال - شیر - فه ریک - شه شه که ی (6) تریش له دووای یه که نه وانن - ترازوو - دوویشک - که وان - گیسک - دولچه - نه هه نک . ده که ونه خواروی هیل یه کسان یه وه که دپته به رچاوه له سالیکندا خور به هر (12) که لوودا د پروات * (45)

وینه ی دووهم : وه نه و ماوه کاتی یه شه که خور نیوان دوو که لووده بریت (راستی یه که ی نه و ماوه کاتی یه ی زهوی ناستی نیوان دوو که لووده بریت) به نزیک یه کسان دهبیت له گه له نه و ماوه کاتی یه ی هه یف ده یخایه نیت بو دروست بوونی هه موو پروه کانی واته له هه یفی یه کشه وی یه وه تاهه یفی شه وی کوتایی .

وینه ی سی یه م : سه بارهت به هاوړیژه بوونی سورانه وه ی هه یف به دهوری زهوی و سورانه وه ی زهوی به دهوره ی خورو خول خواردنی زهوی به دهوری خویدا روژو هه فته و مانگو و سال پیک دیت . (نیمه له سه زهوی کات به روژو به شه کانی - کاترمیرو خوله ک و چرکه - یان به روژو چه ندجاره ی - مانگو و سال و سه ده ده پیوین روژیش ، کاتیکه زهوی له خولانه وه ی به دهوری خویدا ده یخایه نیت و سالیس کاتی خایاندنی سورانه وه یه تی به دهوری خوردا که وا (365 1/4) روژه * (46) .

وینه ی چوارهم : ماوه ی سورانه وه ی زهوی به دهوری خوردا 365 . 24199 روژه ده خایه نیت و سورانه وه ی هه یفیش به دهوری زهویدا 36706 . 354 روژ ده خایه نیت نه و دوو ژماره یه شه یه کسان

نینه به لکو له یه کتر نزیک و جیاوازیان نزیکه ی (10) روژه سه بارهت به وه په سالی هه یفی هه موو سالیکن (10) روژ له کورتی دها یان دپته پیشه وه تا وای لی دپته به (3) سی سال یه که مانگو له کورتی دهدات یاخود یه که مانگو دپته پیشه بویه هر (33) سال هه یفی یه کسانه به (32) سالی هه تاوی * هوی نه وه شه نه وه یه که وا روژ ی هه تاوی یاخود روژ ی خوری (24) کاترمیرو دریزه به لام روژ ی هه یفی (24) کاترمیرو (56) خوله ک دریزه * چونکه زهوی به (24) کاترمیرو جاریک له دهوری خوی خول ده خوات به لام هه یف به (24) کاترمیرو (56) خوله ک جاریک له دهوری زهوی ده سوړیته وه .

دابه شه بوونی سال بو (12) مانگو هر نه وه یه کاتی خور بابل یه کان به کاریان هیناوه به وه ی له ماوه ی یه که سالدا خول (12) که لوی جیاوازه دبریت .

وینه ی پینجه م هه یفیش (12) جار پر دهبیت به گویره ی هه رنیوه گویره کی زهوی . وه دابه شکردنی مانگیش بو چوار (4) هه فته سه بارهت به په یدا بوونی پروه کانی هه یفه که به (4) قوناغ د پروات که وا له هه یفی یه کشه وی تا نیوه تابان و قوناغ دوو همیشه دهبیت هه یفی تابان که وا هه فته ی دووهمه نه نج دوو باره رووی هه یف که م دهبیته وه له هه فته ی سی یه دهبیته وه نیوه تابان نه نجا چواریه که که ی تریش له قوناغ چوارهم دا که هه فته ی چوارهمه کوتایی دیت و ون دهبیته دهر باره ی ناوانی روژه کانی هه فته شه له بهر چه ند هویه کم نایینی بوه لای بابل و رومانه کان * که وا خورو هه یف و پین (5) نه ستیره ی تری کومه له ی خوریان * ناسیوه و لایان زو پیروز بووه سه بارهت به بیرد نه فسانه یی یه کان یان . بویه به هه ریه که له و هه سارگه ناسمانی یانه روژیکان ته رخان کردوم نه وانن شه ژماره یان (7) بووه . وه هه ریه که له روژه کان ناوی نه هه سارگه ی لی نرابوو که وا بویان ته رخان کرابوو تا کو نیستاش هه ر له سه ر نه و شیوه یه ماوه جگه له خورو هه یف نه ستیره (مه ریخو عه تاریدو مشته ری و که لایوژ (زوهرد) و زوجهل) یان ناسیوه و * هه ر روژدیان به خودای یه کی له و شتانه داناو که باوه ریان پی ی هه بووه

- 1 - خور sun روژ ی خوی خور sunday یه کشه م
2 - هه یف moon روژ ی خوی هه یف monday دوو شه م

۳- مه ریخ mars پوژی خوی شهر tuesday سی شه م
 ۴- عه تارید mercury پوژی خوی باو بوران Wednesday
 چوار شه م
 ۵- مشتتری Jupiter پوژی خوی تریشقه thursday پینج شه م
 (کاروان کوژه)
 ۶- زهره Venus پوژی خوی جوانی Friday هینی (گه لایژ)
 ۷- زوجهل saturn پوژی خوی کشتوکال Saturday شه موو
 دهر باره ی ناوه کوردی په که ش هر (7) پوژی وان وه رگیراوه
 به ژماردنی شه وو شه وی په که م و دووه م ..
 دهر باره ی ناوی مانگه کانی سالی کوردی که دووانزه (12) مانگن
 هر په که ناوی تابه تی خوی هه په که به ریک و پیک له گه ل نه و
 کات و دهمه ی وهرزی سال ده گونجی و واتا که شی هر له و کات و
 دهمه هاتووه به پی ی دوخ و باری سروشته وه * (52) به لام نه وه
 نه بیت هندی ناوه کانی له شوینیک بو شوینیک تر ده گوریت به
 پان و به رینی و ولاته که مان و توپوگرافیای ناوچه کان و جیاوازی
 ناوو هه و او که می هویه کانی بلاوکردنه وه سه ره پای شه وهش
 جیاوازی ناوه کانی په ک مانگ له گه ل په کتر کاریکی واکاته
 سه ره نه و کات و دهمه ی ناوه کانی ناو ل تراوه چونکه هر ناوه ی
 دانراوه بو هر کاتی که له هه مو باره کیانه وه پر به پیستن له گه ل
 کات و دهمه که ی . به لام سه باره ت به پوژ ژمنیکی ریک ده بیت
 په ک له ناوه کان په سند بکه ی که و کامیان زیاتر ده گونجیت یان
 زیاتر به کار ده هینریت یا خود کام ناو به رده و امی زیاتر به پی ی
 دریزی مانه وه ی کاته که ی بو نمونه مانگی په که می سال چند
 ناویکی هه په (خاکه لیوه - ناخه لیوه - ئادار - نه وروژ)
 خاکه لیوه و ناخه لیوه هه ردوویکیان په ک واتان و په ک ناون
 جیاوازی په که یان له (خاک - ناخ) دایه به جی گوچیکی پیته کان
 له گه ل په کتر بووه ته دوو ناو هه ردووانیش به واته ی
 (خول - زهوی) دین . که و له (خاک + لیو) یان (ناخ +
 لیو) به یارمه تی ئینته رفیکسی (°) دروست بوونه به واتای
 خشانندی لیوی ئاژال په خاک له کاتی له وه پان سه باره ت به
 په یدابوونی گیاوگول و سه وزایی . ده بینین (خاکه لیوه)
 به رده و امی مانه وه ی کاته که ی زور نییه چونکه نه و کاته ی
 مه به سته ته نها بو سه ره تایی شین بوونی له وه ر (گیاوگول)
 گیاوگولیش هه روا به کورتی و ساوایی نامینینه وه به لکو به
 ماوه په کی کورت کاتی سه ری خوی له خاک دهر هینا ده بیته

له وه ریکی ته و او له خاک به رزده بیته وه نه گه ر ئاژال بشی خوات
 لیوی له خاک ناخشی ناوی (ئادار) یش له (ناو + دار) دروست
 بووه که و ناویکی لیکدرواوه له دوو ناوی ساده دروست بووه که
 له وکاته ی سال په یوه ندی نیوان (دارو ناو) زیاد ده کات و دار
 ته راتی به له شیا دادیت و دست به چه که رده دانی ده کات .
 سه ره پای نه و ناوانه ی باسکران ناوی (نه وروژ) زور بلاوو
 پروونه که س نییه نه یانزانی له کام کاتی سالدایه بویه زیاتر جی ی
 خوی گرتووه و په سندر کراره ، به وجوره ناوی مانگه کانی
 تریش گونجاوترینیان په سند ده کریت ، ناوی مانگه کان ناوی
 لیکد راون و له سه ره چند بنچینه په ک دروست بوونه له
 هه ندیکاندا (ان) ی کو یارمه تیان ددهات ده یان هینینه سه ر
 شیوازی کاتی و هه ندیک ناوی تریش ساده نه و به یارمه تی
 (ان) ی کو دروست بوونه : -
 ناوی ساده + (ان) ی کو : گولان ، خه رمانان .
 زه خیران * (53)
 دوو ناوی ساده : ئادار ، ره زبه ر ، ری به ندان .
 گه ل اخه زان * (54)
 دوو ناوی ساده + ئینته رفیکسی (۵) : بانه مهر ، خاکه لیوه ،
 به خته باران * (55) .
 ناوه لئاو + ناوی ساده : نه وروژ ، سه رماوهرز * (56)
 ناوه لئاو + ئینته رفیکسی (۵) + ناوی ساده : شه سته باران
 ره شه می * (57)
 ناوی ساده + ناوه لئاو : جوژه ردان ، پووش کال ، گه لاریزان .
 ناوی ساده + ره گی فرمان : باران بران ، به فرانبار
 (به فرمان) پووش پهر ، خه زه لوه ر * (58) .
 ناوی مانگه کان زوری سه باره ت به چونه تی باری که ش و ناوو
 هه و او په ناونراون که دانیش توانه که ی خه ریکی کشتوکالی و
 ئاژهلدارین و هه روه ها هه لکه وتنی شوینی ولاته که و باری
 توپوگرافیای پروه که ی وای کردووه شوینیک له گه ل شوینیکی تر
 جیاوازی هه بیت له باره ی پله ی به فرو باران بارین و پاله په ستوو
 پله ی گه رمی ناوو هه و او هه ر ناوهش سه باره ت به و هوکاره
 سروشتی یانه وه ناونراون وه کو مانگه کان باران بران ،
 به خته باران ، شه سته باران ، به فرانبار ، ری به ندان ، ئادار)
 سه باره ت به باران بارین و به فرمانینه وه ناونراون . مانگه کانی
 (خاکه لیوه و گولان ، بانه مهر ، جوژه ردان ، ره زبه ر و

به پوهې (سه بارهت پروان و پي گه يشتن و بهرداني بهرهمي کشتوکالي يه وه ناونراون و مانگه کاني (گه لاپيزان ، خه زهل وهر ، پووش کال ، پووش پهر ، سه رماوه ز) سه بارهت به گوراني پله ي گه رمايي و کارکردني له سه رپووه که وه ناونراون هه روه کو حه و ته کانيش هه ر له بهر نزمي پله ي گه رمايي يه وه ناونراون وه کو (به ند و به ندرخه ، پيت و پالوس ..) . به وانه وه دهر ده که ویت که و پوژمیری کوردی له سه ر بنچینه ی که ش و ئاوو هه و اوه دانراوه سه بارهت به پروان و گه شه کردنی بهرهمي و کشتوکالي و نازه لداري يه وه گرنگي به ئاوو هه و او که ش دراوه بو ناسينه وه ی کاتي سال و ناو لي ناني ناوی مانگه کان به وجوره وه سه بارهت به وه لیزه دا نه ختیک ئاوو هه وای ولاته که مان روون ده که ينه وه ولاته که مان که و توتنه نيوان هیلې پانی (34 - 38) پله ک و هیلې دريژی (42 - 46) پله کی پوژه لات * (50) .

ئاوو هه وای دهریای سپی ناوه راستی هه یه له زستاندا ناوچه کاني پوژه لاتی ناوه راسست پاله په ستویه کی به رزی لی پیدا ده بیت هه تا سارد تربیت پاله په ستوکه ی زورتر ده بیت به وه برديک له نيوان باکوری عیراق و باکوری نه فهریقاوه پیک دیت و گرنگي يه کی زوری هه یه بو گه يشتنی هه وری به باران بو کوردستان . نه و شه پوله له زستان را ده ست پي ده کات و به ره و دهریای سپی به ريگايه کی نه گوپ دهروات له پوژئاوای دهریای سپی يه وه له ناوچه ی که نداوی (ليون) ده ست پي ده کات نه و شه پوله له زهریای نه تله سی يه وه پیک دیت و به ره و دهریای سپی باز ده دات به ريگا نه گوپه که ی له روژه لاتی دهریای سپی يه وه که ناره و که نارده ریا به ره و پوژئاوای دهروات تا ده گاته قه راغه کاني دهریای تورکيا ، له کاتي به هیز بوونی شه پوله که به ئاسانی ده توانیت به شاخه کاني توروس و لوینان دهر بازي و بگاته شاخه کاني کوردستان ، به لام نه گه ر شه پوله که بي هیز بوو نه وه ناتوانیت بگاته نه و ناوچه يه بويه سال هه یه باران له ولاته که مان زوره و سالیس هه یه باران که مه به گویره ی هیزی نه و شه پوله ی پیک دیت ، له بهر نه وه ی نه و شه پولانه ی دهریای سپی ده گنه ولاته که مان و کار له ئاوو هه وای ولاته که مان ده کات ده و تربیت ئاوو هه وای دهریای سپی ناوه راسست که زستانی زور ساردو شی داره به شه و پله ی گه رمایي زور جار ده گاته (ژیر سفر) * (50) هاوینکی گه رمی

هه یه به تاییه تی له ناوچه ی گه رمیانه وه به هارو پایز له ناوچه ی گه رمیانه وه زور کورته که به هار نزيک بووه وه نیتر باران و هه تاو له یه گه نزيک ده بنه وه پوژ هه یه چه نده ها جار باران ده باریت و هه تاو پیدا ده بیته وه * (61) به وکاته ی سال یاخود به و مانگه ده لین (شه سه باران) به و شیوه یه کوتایي دیت به کم بوونه وه ی باران به گشتی له سه ره تاي مانگی نیسان تامانگی

مایس ده وام ده کات * (62) به گویره ی پوژمیری کوردی ده کات مانگی (گولان) زور جار تا کوتایي مانگی مایس (مانگی جوژه رداني کوردی) جاروبار باران ده باریت * (63) بويه به و ده مه ی سال ده لین (به خته باران) نه وه به زوری له کوستان دا یاخود له خوارووی کوستان ده بیت . له ده شته کاني

گه رمیانه وه نه و ناوچانه ی وه کو نه ون به گویره ی ئاوو هه و اوه ته نیا دوو وهرزی هاوین و زستان به پروونی له یه کتر جیا ده کرینه وه له نيوان نه و دوو وهرزه دا کاتيکی زور کورت هه یه که و او تا چوار هه فته ده وام ده که ن نه و انیش به هارو پایز * (64) ئاوو هه وای کوستان زستانی دريژه و زور سارده

باران و به فری زوره به هاری دووا ده که ویت و زور کورته و هه ر ده که ویت هه سه ر حیسابی زستان زور جاریش پله ی گه رمایي ده گاته (ژیر سفر) تا مانگی مایس (واته گولان) هه ر ساردو وشکه * (65) هاوینی له حوزه يرانه وه (پووش پهر) ده ست پي ده کات تا مانگی نه یلول (ره زبه ر) هه و نه وه له خوارووی کوستان و تا کو به ره و باکور بچین پله ی گه رمایي نزمتر ده بیته وه بويه زستان له باکوری کوستان دريژه گوراني ئاوو هه و او

دابه شبونی بهر جوړه سه بارهت به باری جوگرافي و شیوه ی توپوگرافي پروه که ی وای کردووه له هه ندي ناوچه ی ولاته که مان زستان دريژتره له هاوین نه وه له ناوچه ی باکوری کوستانه کاند ا یاخود هه ردوو وهرز وه کو یه کن وه که له ناوچه ی خوارووی کوستان دا یاخود هاوینی دريژتره هه روه کو له ناوچه گه رمیانه کان و جا له بهر دريژبوونی زستان و هاوین و به پيچه وانه وه واده کات وهرزه کاني به هارو پایز زور کورت بن که و له چه ند هه فته يه ک تپهر نه که ن له هه ندي ناوچه ش ته مه نی به هارو پایز ته و اوه ، بويه کورت و دريژی وهرزه کان به گویره ی

ناوچه کانی ولاته که مان ده گوڤیت به لام لیسه دا سه بارهت به بوژژمیری تیکراییی مانگه کان و وهرزه کان وهرده گرین و ههر وهرزه ش سئ مانگه ، وه دهر باره ی پله ی گه رمایی ههریه که له مانگه کان تانیستا هیچ سه رژمیرییه کی ته واو نه کراوه له ولاته که ماندا به لام به شیوه یه کی نزیکیی خشته ی ژماره (1) نه وه بوون ده کاته وه که وا بو مانگه کوردی یه کان ریکم خستوووه که تا کو نیستا بو مانگه کوردی یه کان نه کراوه به لام تیکرای پله ی گه رمی مانگه کانم وهرگرتوووه له تیکرای پله ی گه رمی مانگه زانیاری یه کانم وهده ست هیئاوه * (86)

بهراویزه کان

- 26— گوفاری کۆڤی زانیاری عیراق بهرگی 7 ل 458
- 27— گوفاری (الزمن) . ل 7
- 28— هه ندیک چاپکراوی کوردی عه لانه دین سه جادی ، گیوی موکریانی .
- 29— میدیا ... وهرگیرانی بو کوردی برهان قانیع ل 405
- 30— میدیا وهرگیرانی برهان قانیع . ل 406
- 31— قامووسی زمانی کوردی زه بیحیی بهرگی ال 33
- 32— 33 - دهقه کانی نه ده بی کوردی عه لانه دین سه جادی ل 16
- 34— گوفاری کۆڤی زانیاری کورد بهرگی 3 به شی 2 ل 578
- 35— هه مان سه رچاوه . ل 580
- 36— بوژژمیری هاوسه رو پیره مید .
- 37— گوفاری کۆڤی زانیاری عیراق بهرگی 7 ل 458
- 38— هه مان سه رچاوه . ل 392
- 39— النسبیه بول کودیرک . ترجمه مصطفی الدقی (بیروت) ل 31
- 40— گوفاری (الزمن) . ل 47
- 41— گوفاری کولجی نه ده بیات دکتور نه حمه د عوسمان ژماره 21 ل -
- 42— گوفاری (الزمن) . ل 21
- 43— - علوم البابلیین مرغریت روثن ترجمه د . یوسف حبی ل 103
- 44— قامووسی زمانی کوردی زه بیحیی بهرگی ا ل 69
- 45— ته فسیری خال جزمی سی یه م چاپی دوهم شیخ محمه مه دی خال ل 66
- 46— ال کون الاحدب بیروت محمد عبدالرحمن مرجبا فی النظریه النسبیه ل 28
- 47— گوفاری کولجی نه ده بیات دکتور نه حمه د عوسمان ژماره 21 ل -
- 48— گوفاری (العلم والحیاه) بغداد ژماره 7 ل 17
- 49— گوفاری (الزمن) . ل 10
- 50— صوره ال کون موسوعه صغیره بغداد محمد عبداللطیف مطلب ل 26
- 51— هه مان سه رچاوه . ل 33 - 34
- 52— دیوانی خادیم بهرگی دوهم جه مال مه حمه د نیسماعیل 1981 - ل 266 - 267 - 268 - 269
- 53— ریزمانی کوردی مؤرفولۆزی (ناو) ناوهره حمانی حاجی مارف ل 147
- 54— 55— هه مان سه رچاوه . ل 134
- 56— 57— 58— هه مان سه رچاوه . ل 135
- 59— شوڤشی کشتوکال پاشکۆی کوردی ژماره 14 ل 9
- 60— 61— 62— 63— هه مان سه رچاوه ژماره 14 ل 14
- 64— هه مان سه رچاوه . ژماره 14 ل 15
- 65— هه مان سه رچاوه . ژماره 14 ل 17
- 66— هه مان سه رچاوه . ژماره 2 ل 61

- 1— گوفاری (الهدف) مصري سالی 3 ژماره 125 ل 2499
- 2— گوفاری (الزمن) بیروت سلسله کیف ولماذا ل 7
- 3— پاشکۆی بوژنامه ی عیراق به کوردی ژماره 17 ل 12
- 4— گوفاری (الزمن) سلسله کیف ولماذا بیروت ل 2
- 5— هه مان سه رچاوه . ل 3
- 6— هه مان سه رچاوه . ل 7
- 7— علوم البابلیین - مرغریت روثن . تعریب د . یوسف حبی ل 87
- 8— گوفاری کۆڤی زانیاری عیراق بهرگی 7 ل 450
- 9— 10 - گوفاری (الزمن) بیروت سلسله کیف ولماذا ل 12
- 11— گوفاری (المعرفه) مصري ژماره 25 ل 401
- 12— گوفاری (العلم والحیاه) بغداد ژماره 10 ل 15
- 13— حاجی قادری کۆیی مه سعوود مه حمه د بهرگی 2 ل 325
- 14— گوفاری کۆڤی زانیاری کورد بهرگی 2 به شی 1 ل 200
- 15— هه مان سه رچاوه ل 202
- 16— پاشکۆی بوژنامه ی عیراق کوردی ژماره 17 ل 12
- 17— گوفاری (الزمن) بیروت . ل 12
- 18— هه مان سه رچاوه . ل 14
- 19— التقویم الهادی بیروت دکتور محمد صالح البندا ل 47
- 20— پاشکۆی عیراق . ژماره 17 ل 12
- 21— قوبدانی بیروژ سوڤه تی (توبه) نایه تی 36
- 22— هه مان سه رچاوه . نایه تی 37
- 23— گوفاری (العلم والحیاه) بغداد ژماره 10 ل 16
- 24— 25— تقویم الهادی بیروت دکتور محمد صالح البندا ل 53